

Lietuviška antiutopija

Štai ir baigiasi 2018 metai, kurie nieko naujo ar įdomaus mums neatnešė. Sausio mėnesį buvo likviduota Kęstučio Kazlausko leidybos ir prekybos įmonė, laikraščio „Černobylietis“ leidimą perėmė viešoji įstaiga „Nemuno šilas“. Kovo pradžioje Druskininkuose įvyko Lietuvos judėjimo „Černobylis“ tarybos posėdis, kuriame buvo aptarti judėjimo einamieji klausimai. Balandžio ir gegužės mėnesiais minėjome Černobylio katastrofos 32-ąsias metines, minėjome Lietuvos šimtmetį.

Gegužės ir birželio mėnesiais LR Seimo Lietuvos laisvės kovų komisijos kvietimu bendravome su jos nariais. Tik nelabai supratome kam.

Vėliau paaiškėjo, kad komisijai svarbiausia buvo gauti mūsų judėjimo turimus Lietuvos černobyliečių sąrašus, kad juos perduotų Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centrui ir vėliau visi žinotų, kad gyveno žmonės, gelbėję pasaulį nuo visa naikinančios radiacijos.

Dalyvavome tikėdamiesi, kad bus galima bandyti spęsti mums rūpimas problemas, sukurti černobyliečių registrą ir kt. Bet užteko ir vieno sveikatos apsaugos ministro Aurelijaus Verygos atsakymo į komisijos pirmininko Juozo Olekos užklausimą dėl kasmetinių černobyliečių sveikatos patikrinimų. (Niekas aiškesnio nepateikiantis atsakymas spausdinamas 3 psl.)

Vis dėlto ir tai yra gerai, nes šis ministras, kaip ir kiti, pradedant Vyteniu Andriukaičiu, dabar pakilusių iki ES komisaro, į mūsų paklausimus neatsako. Matyt, tokia praktika įteisinta visuose Lietuvos valdžios lygiuose, nors įstatymas įpareigoja atsakyti per vieną mėnesį. Bet ką čia mes su tuo savo inkštumu: „įstatymo nesilaiko“... Lietuvoje niekas nesilaiko Konstitucijos, nevykdo tarptautinių konvencijų, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nutarčių, o ką jau kalbėti apie eilinių Lietuvos piliečių ar jų organizacijų paklausimus...

Kitąmet, manau, judėjimas „Černobylis“ turėtų koncent-

ruotis į tris problemas, kurios opiausios Lietuvos černobyliečiams:

1. Sveikatos apsauga (Paryžiaus ir Vienos konvencijų, ratifikuotų LR, vykdymas);

2. Pensinio amžiaus sutrumpinimas iki 60 metų;

3. Vienkartinių kompensacijų, kad ir kokios jos yra mažos, visiems gyviems černobyliečiams išmokėjimas.

Šiais metais atlikau černobyliečių gyvenimo trukmės tyrimą Prienų rajono ir Birštono savivaldybėse. Iš 72 černobyliečių 24 jau yra mirę. Paaiškėjo, kad vidutinė černobyliečių gyvenimo trukmė yra 50,79 metų. Jauniausias mirė būdamas 23 metų vyriausias – 74. Jeigu iš mirusiųjų sąrašo išimtume du mirusius 73 ir 74 metų amžiaus černobyliečius, kurie ČAE avarijos likvidavimo darbuose dalyvavo turėdami per 50 metų, tai mirusiųjų amžiaus vidurkis nesiektų ir 45-erių...

Šiaip tai šiurpoki skaičiai. Išeina, kad likę Lietuvos piliečiai į pensiją turėtų išeiti sulaukę 79 metų... Manau, mūsų valdžiažmogiai, dar anuomet, XX a. pabaigoje, tvirtai pastatę mūsų jauną valstybę ant savanaudiško klestėjimo bėgių, su malonumu tą padarytų, kad tik niekam nereikėtų mokėti pensijų.

Dėl vienkartinių kompensacijų dedasi panašūs dalykai: nors ir retais atvejais, bet giminėms įrodyti, kad žmogaus mirtis yra susieta su jo dalyvavimu ČAE avarijos likvidavimo darbuose, sekasi sun-

kiai. Tai ligonių kortelės dingsta, tai, žiūrėk, mirties priežasties kodą ne tą įrašė ir t. t. Kai kuriuos gimines, bandančius gauti vienkartinę kompensaciją, šie lietuviški kryžiaus keliai priveda prie infarktų ir vos pačių nenusiunčia pas giminaitį anapilin. O ir anokia čia kompensacija, kuri siekia atkutusio biurokrato vieno ar dviejų mėnesių atlygį.

Apie gydymą nėra ko ir šnekėti. Jei Lietuvoje valdžia laikytųsi Paryžiaus bei Vienos konvencijų ir jas vykdytų, tada mums reikėtų tik nepamiršti kviečiamiems nuvykti tikrintis sveikatos ar gydytis.

Sakysite, skamba fantastiškai. Neneigsiu. Neseniai buvau susitikęs su Latvijos Černobylio sąjungos pirmininku Arnoldu Verzemnieku. Latvijos černobyliečiai sveikatą prisižiūri Paulo Stradinio universitetinėje ligoninėje esančiame Černobylio medicinos centre. Neįgaliųjų yra 3500, neįgalumo neturi tik tie, kurie nenori nieko girdėti apie ligas ir Černobylį. Latvių černobyliečiai į pensiją išeina sulaukę 60-ies, gauna kas mėnesines socialines išmokas po 100 eurų. Yra priedas prie pensijos ar invalidumo, atitinkamai pagal neįgalumo lygį, skiriamas nuo 354 Eu (50% nuo vidutinio Latvijos atlyginimo, kuris dabar – 708 Eu) ir t. t.

Beveik visose buvusios Sovietų Sąjungos šalyse černobyliečiai į pensiją išleidžiami sulaukę 50-ies.

Sakysite, meluoju. Utopija... Ne. Tai lietuviška antiutopija.

Kęstutis Kazlauskas

Svečiavosi latviai

Iš dešinės: Arnolds Verzemnieks, Valentina (sėdi), Ilmars Brunenieks ir Kęstutis Kazlauskas.

Neseniai į Birštoną gydytis atvyko Latvijos „Černobylio“ sąjungos pirmininko pavaduotojas, dimisijos generolas Ilmaras Brunenieks su žmona Valentina. Gydymosi kainos nėra mažesnės nei Latvijoje, tačiau atvyko todėl, kad čia jiems siūloma daugiau reikalingų procedūrų. Mūsų bičiuliai pasirinko Birštono sanatoriją „Eglė“.

Pasisvečiuoti į Prienus atvyko ir Latvijos „Černobylio“ sąjungos pirmininkas Arnol-

das Verzemniekas, kuriam LJČ Prienų komiteto pirmininkas Kęstutis Kazlauskas surengė susitikimą „Eglės“ sanatorijos kavinėje. Jo metu aptartas tolimesnis giminingų organizacijų bendradarbiavimas, pasidalinta naujienomis ir perspektyvomis.

Po susitikimo A. Verzemniekas įteikė K. Kazlauskui atminimo medalį, skirtą paminėti 32-osioms Černobylio AE sarkofago statybos pabaigos metinėms. „Č.“ inf.

*Jūs palietė tamsa ranka vėsia,
Dabar jokia užuojauta neguodžia,
Nebent viltis, kad neišnyks dvasia,
Kad liks darbai, sumanymai ir žodžiai...*

Netikėtai mirus VIDAI TRAKELIENEI, buvusiai ilgamei asociacijos „Lietuvos judėjimas „Černobylis“ Panevėžio miesto ir rajono pirmininkei, nuoširdžiai užjaučiame velionės šeimą ir artimuosius.

Asociacijos „Lietuvos judėjimas „Černobylis“ tarybos nariai

Atominės katastrofos metinės paminėjo Prienuose

Šiomet Lietuvoje buvo minėtos 32-osios Černobylio atominės elektrinės avarijos metinės. Skaudžios katastrofos pasekmės juntamos iki šiol. Gyvas to įrodymas – avarijos likviduotojai, kurie po 1986 metų balandžio 26-osios buvo išsiųsti dirbti į radioaktyviomis medžiagomis užterštą vietovę. Ši patirtis iš esmės pakeitė jų gyvenimus: „padovanojo“ potrauminio sindromą, kuomet persekioja prisiminimai, negrįžtamai sutrikdė sveikatą, paveikė šeiminius santykius, ne vieną pastūmėjo į priklausomybes. Šie žmonės neretai jaučiasi nematomi ir nereikalingi, nesuprasti visuomenės ir atstumti valdžios. Jie savo teises gali apginti tik tarpininkaujant Lietuvos judėjimui „Černobylis“.

Gegužės 12 dieną į Prienus iš visos Lietuvos susirinkę judėjimo „Černobylis“ atstovai ir jų šeimų nariai aptarė aktualiausias šios žmonių grupės problemas. Pasak judėjimo vadovo Prano Paškevičiaus, šie žmonės, savo kailiu patyrę, kokia pavojinga branduolinė energetika, priklauso tryliktajam Zodiako ženklui, kuris vadinamas Černobyliu. Gyvi likę likviduotojai primena žmonijai, kokius padarinius gali sukelti nevaldomas atominis monstras, ir perspėja dabartinius pasaulio šalių lyderius nepamiršti Černobylio, Fukušimos bei ragina daryti viską, kad būtų sustabdyti branduoliniai bandymai ir ginklavimosi varžybos.

Anot P. Paškevičiaus, tūkstančiai žmonių 206 dienas ir

LJČ pirmininkas P. Paškevičius, Prienų komiteto vadovas K. Kazlauskas ir meras A. Vaicekauskas apsikeičia dovanomis. D. Lazauskienės nuotr.

naktis kovojo su šiuo monstru, kol jį apgaubė sarkofagu. Daugiau nei 7 tūkstančiai Lietuvos piliečių dalyvavo avarijos padarinių likvidavimo darbuose, valydami teritoriją nuo radioaktyvių atliekų. Likviduodami pasekmes susirgo įvairiomis ligomis ir tapo neįgalūs, bet tuometinė sovietinė valdžia nepripažino šių žmonių nukentėjusiais. Todėl černobyliciai, norėdami apginti savo teises ir gauti išlikimo garantijas, 1990 metų kovo 10 dieną susibūrė į visuomeninį Lietuvos judėjimą „Černobylis“. Pagrindiniai šio judėjimo tikslai – teikti pagalbą ir paramą nukentėjusiems nuo Černobylio avarijos, taip pat jiems atstovauti, sprendžiant socialines, medicinas, teises ir kitas problemas.

Per 28-erius veiklos metus judėjimas nemažai nuveikė: buvo rengiamos įstatymų pataisos, organizuojamos konferencijos, stovyklos, mokymai.

Judėjimo nariai iki šiol dalyvauja daugelyje praktinių veiklų, aktyviai kovoja už pilietines černobylicių teises ir socialinę gerovę. Todėl nepriklausomos Lietuvos valsybės 100-mečio proga judėjimo pirmininkas P. Paškevičius savo kolegoms bei bendražygams linkėjo tęsti prisiimtą misiją, išlikti pilietiškais ir atlikti užsibrėžtus darbus su meile šaliai ir tautiečiams.

Susitikimo svečias Prienų rajono savivaldybės meras Alvydas Vaicekauskas pasveikino susitikimo dalyvius ir kreipėsis į Prienų černobylicius bei juos buriantį Kęstutį Kazlauską padrąsino tvirtai atstovauti savo interesams, kelti diskusijas rūpimais klausimais, žadėdamas savivaldybės supratimą ir palaikymą. Pasiryžimą glaudžiau bendradarbiauti abi pusės sutvirtino dovanomis.

Lietuvos judėjimui „Černobylis“ priklauso 16 organi-

zacijų. „Gyvenam ir egzistuojam“, – taip apie atstovaujamos organizacijos veiklą pasakė vieno rajono atstovas. Kai kurių organizacijų atstovai skundėsi nesulaukiantys vietos valdžios dėmesio, neturintys nuolatinių patalpų susibūrimams. Pakruojiškiai pasididžiavo tuo, kad visų pastangomis pasisekė pastatyti paminklą, skirtą Černobylio AE avarijos aukoms atminti.

Tikslaus skaičiaus, kiek narių šiuo metu priklauso judėjimui „Černobylis“, vadovai negalėjo pasakyti, nes dalis černobylicių jau mirę, kiti išvykę į užsienį ar persikėlę gyventi į kitas vietas. Pavyzdžiui, Prienų organizacijoje iš 72 narių 24 yra mirę, liko 48.

Todėl diskusijose judėjimo atstovai kalbėjo apie būtinybę sukurti kuo tikslesnį respublikinį černobylicių registrą, kuris prisidėtų prie jų sveikatos būklės stebėjimo, gydymo, socialinės paramos ir t. t. Vienas pats judėjimas „Černobylis“ tokios iniciatyvos imtis negali dėl asmens duomenų apsaugai keliamų reikalavimų. Šį registrą turėtų kurti valstybinė įstaiga, pasinaudodama savivaldybių socialinės paramos skyrių, „Sodros“, Krašto apsaugos ministerijos, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro bei kitų institucijų turimais duomenimis.

Judėjimo „Černobylis“ atsakingasis sekretorius Antanas Turčinas papasakojo, kiek įdėta pastangų ir laiko, kad šitas klausimas būtų pradėtas

spręsti aukščiausiose sluoksniuose. Be to, Lietuvos černobyliciams atstovaujama ir tarptautiniu lygiu.

Nors įstatymu černobyliciai ir prilyginti politiniams tremtiniais, nukentėjusiems okupacijų metais, tačiau tokių pačių lengvatų, kokios galioja panašioms grupėms, jie neturi. A. Turčino teigimu, kurį laiką jie galėjo gydytis atskirame gydymo centre Vilniuje, ant jų medicininių kortelių buvo specialios žymos, tačiau dokumentams pasikeitus ši informacija nebuvo išsaugota. Senas archyvas perduotas Šeškinės poliklinikai, tačiau jam peržiūrėti reikia papildomo etato ir lėšų, o veikiančioje poliklinikos informacinėje sistemoje yra pateikiama informacija tik apie 11 Černobylio avarijos likviduotojų, kurie kasmet yra kviečiami atvykti pasitikrinti sveikatą profilaktškai.

Dauguma černobylicių sveikatos priežiūros įstaigose susiduria su nepriimtiniu gydytojų požiūriu: medikai jų susirgimų ir negalavimų nenori sieti su gautos radiacijos kiekiais. Nedideliu laimėjimu černobyliciai vadina tai, kad 2016 m. sveikatos ministro įsakymu buvo sudaryta specialistų komisija „Ligų sąsajos su dalyvavimu likviduojant Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinius nustatyti“. Tačiau pernai įvyko vos trys jos posėdžiai, pateiktos 39 išvados dėl jonizuojančiosios radiacijos paveiktų asmenų susirgimo ir mirties sąsajos su buvimu ir darbu Černobylyje.

Černobylio avarijos padarinių likviduotojus kamuoja įvairūs onkologiniai susirgimai, kraujagyslių ir širdies (insultai, infarktai) bei nervų sistemos ligos. Tačiau labai sunku įrodyti, kad žmogaus liga – radiacijos padarinys. Tai pripažinus, bent jau černobylicio mirties atveju jo artimieji galėtų tikėtis papildomos vienkartinės išmokos.

„Situacija tikrai nėra gera, bet viltis miršta paskutinė. Tikiosi, kad pavyks nuveikti daugiau,“ – ūpą susirinkusiems stengėsi pakelti A. Turčinas.

Mirusių likimo bičiulių atminimą černobyliciai pagerbė tylos minute, o gyvieji vienas kitam linkėjo sveikatos, optimizmo ir darnos šeimose. Susitikimo dalyviai tradiciškai susibūrė bendrai nuotraukai, kuri išliks judėjimo „Černobylis“ istorijoje.

Dalė Lazauskienė

Iš visos Lietuvos susirinkę černobyliciai Prienuose aptarė savo problemas. Bendra nuotrauka atsiminimui. D. Lazauskienės nuotr.

Dokumentas iš SAM: Dėl ČAE avarijos padarinių likviduotojų sveikatos tikrinimų

Seimo kanceliarijoje GAUTA
2018-05-29 Nr. G-2018-5673

Originalas nebus siunčiamas

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA
Biuro patalpa, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, http://www.sam.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos Seimo
Laisvės kovų komisijai

2018-05-29 Nr. (10.1.2.1.-422)10-423/O
[2018-05-03 Nr. S-2018-3437

DĖL ČAE AVARIJOS PADARINIŲ LIKVIDUOTOJŲ SVEIKATOS TIKRINIMŲ

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija gavo Lietuvos Respublikos Seimo Laisvės kovų komisijos pirmininko J. Oleko 2018 m. gegužės 3 d. raštu Nr. S-2018-3437 pateiktą paklausimą.

Informuojame, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“ patvirtintu Asmenų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (kenksmingų veiksnių poveikis ir (ar) pavojingas darbas), privalomo sveikatos tikrinimo tvarkos aprašu (13 priedas) (toliau – Tvarkos aprašas) yra numatyta asmenų, kurių darbo aplinkoje yra nustatytas kenksmingas rizikos veiksnys (jonizuojančios spinduliuotės šaltiniai „A“, „C“), profilaktinis sveikatos tikrinimas 1 kartą per metus. Jis yra skirtas asmenims šiuo metu dirbantiems su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais. Tvarkos aprašo 13 punkte nustatyta, kad tikrinamiesiems dėl darbo su asbestu ir (ar) asbesto turinčiais produktais bei pavojingomis kancerogeninėmis, mutageninėmis medžiagomis ir preparatais, gydytojas turi nurodyti, kad medicininė priežiūra turi būti tęsiama ir pasibaigus jų poveikiui, o 15 punkte nurodyta, kad darbuotojų, dirbančių su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, sveikatos tikrinimo ir tyrimo duomenys bei įrašai apie tinkamumą dirbti turi būti saugomi visą darbuotojo veiklos laikotarpį ir jam pasibaigus tol, kol darbuotojui sukaks (arba turi sukakti) 75 metai, taip pat – ne mažiau kaip 30 metų baigus dirbti su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais. Atsižvelgiant į tai, ČAE avarijos padarinių likviduotojų medicininė priežiūra turi būti tęsiama kaip ir kitų Tvarkos aprašo 13 punkte išvardytų asmenų. ČAE avarijos padarinių likviduotojų kreipusis į šeimos gydytoją, jis atsižvelgdamas į konkretaus asmens sveikatos būklę, pagal indikacijas, skirs reikalingus tyrimus ar nukreips jį gydytojo specialisto konsultacijai.

Dėl ČAE avarijos padarinių likviduotojų sveikatos profilaktinių programų tikslingumo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija ketina kreiptis į šeimos gydytojų draugijas. Gavę jų atsakymą informuosime nedelsiant.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Ministras

Aurelijus Veryga

100Atkurta Lietuvai

A. Šlušnienė, 266 1468
E. Bishop, 260 4709

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija gavo Lietuvos Respublikos Seimo Laisvės kovų komisijos pirmininko J. Oleko 2018 m. gegužės 3 d. raštu Nr. S-2018-3437 pateiktą paklausimą.

Informuojame, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“, patvirtintu Asmenų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (kenksmingų veiksnių poveikis ir (ar) pavojingas darbas), privalomo sveikatos tikrinimo tvarkos aprašu (13 priedas, toliau – Tvarkos aprašas), yra numatyta asmenų, kurių darbo aplinkoje yra nustatytas kenksmingas rizikos veiksnys (jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai „A“, „C“), profilaktinis sveikatos tikrinimas 1 kartą per metus. Jis yra skirtas asmenims, šiuo metu dirbantiems su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais. Tvarkos aprašo 13 punkte nustatyta, kad tikrinamiesiems dėl darbo su asbestu ir (ar) asbesto turinčiais produktais bei pavojingomis kancerogeninėmis, mutageninėmis medžiagomis ir preparatais gydytojas turi nurodyti, kad medicininė priežiūra turi būti tęsiama ir pasibaigus jų poveikiui, o 15 punkte nurodyta, kad darbuotojų, dirbančių su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, sveikatos tikrinimo ir tyrimo duomenys bei įrašai apie tinkamumą dirbti turi būti saugomi visą darbuotojo veiklos laikotarpį ir jam pasibaigus tol, kol darbuotojui sukaks (arba turi sukakti) 75 metai, taip pat – ne mažiau kaip 30 metų, po to kai baigta dirbti su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais. Atsižvelgiant į tai, ČAE avarijos padarinių likviduotojų medicininė priežiūra turi būti tęsiama kaip ir kitų Tvarkos aprašo 13 punkte išvardytų asmenų. ČAE avarijos padarinių likviduotojų kreipusis į šeimos gydytoją, šis, atsižvelgdamas į konkretaus asmens sveikatos būklę ir pagal esamas indikacijas, skirs reikalingus tyrimus ar nukreips jį gydytojo specialisto konsultacijai.

Dėl ČAE avarijos padarinių likviduotojų sveikatos profilaktinių programų tikslingumo Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija ketina kreiptis į šeimos gydytojų draugijas. Gavę jų atsakymą informuosime nedelsdami.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

„Černobylicio“ pastaba. Kanceliarinė teksto kalba netaisyta, tik patvarkyta skyryba. Linkėjimai SAM paprastinti savo raštų kalbą, nes panašu, kad patys rašytojai sunkiai skaito tai, ką rašo.

Nieko neturim prieš gudus, bet...

Europarlamentaras Bronis Ropė.

„Visi žinome, kad su kaimynais geriau sugyventi taikiai. Gyvenau prie pat Baltarusijos sienos (Ignalinoje) ir gyveniu čia didžiąją dalį gyvenimo. Į tai, kas šiuo metu vyksta iš karto už valstybės sienos, prie pat Lietuvos sositinės, šalia Astravo miestelio, būtina reaguoti. Deja, panašu, kad mūsų kaimynai, nors labiausiai pasaulyje nukentėjo nuo Černobylio nelaimės, nieko iš jos nepasimokė. Kad tai ateityje netaptų ne tik jų pačių, bet ir mūsų bėda, esame priversti gintis. Briusely kartu su kolegomis išsikovojome, kad Europos Parlamente būtų žengtas svarbus žingsnis Lietuvai ir visai Europos Sąjungai apsaugoti nuo nesaugių kaimyninių šalių žaidimų Vilniaus pašonėje. Parlamento Energetikos komitetas sutarė ginti nuostatą, kad ES narės gali neįsileisti elektros iš ES nepriklausančių šalių, jeigu ši elektra pagaminta nesilaikant ES aplinkosaugos ir kitų reikalavimų“, – sako valstiečių ir žaliųjų sąjungos narys europarlamentaras Bronis Ropė.

Ledai pajudėjo

„Taigi man kartu su bendraminčiais pavyko įtikinti kolegas: užtenka tik piktintis ir baisėtis, reikia imtis praktinių veiksmų. Žaliųjų frakcijoje, kurioje pats dirbu, tą supratimą pavyko pasiekti jau seniai. Mūsų susirūpinimą vertina rimtai. Mūsų problemų nebelaiko nesvarbiomis, antrarūšėmis. Jei madas Europos Parlamente diktuočių žalieji, mes jau seniai turėtume stiprią ir nedviprasmišką poziciją, kuri galėtų priversti Baltarusiją atsisakyti pavojingo projekto. Kadangi rinkėjų valia pozicijas mums tenka derinti su kitomis politinėmis jėgomis, kurios atominės energetikos atžvilgiu neturi nuoseklios politikos, pavyzdžiui, su konservatoriais ir liberalais, procesas vyksta lėčiau“, – teigia europarlamentaras.

Pasak jo, procesas vyksta. Ledai jau pajudėjo. Minskui ir Maskvai pasiūsta aiški žinia – šįkart jau ne tik iš Vil-

niaus, bet ir iš Briuselio – kad jeigu jie toliau rizikuos ir išdrįs paleisti Astravo jėgainę, gali tiesiog nebūti tą elektrą perkančių. Vienai Baltarusijai tiek elektros nereikia. Jeigu atominė neš vien nuostolius, Baltarusija dėl šio projekto gali skaudžiai nukentėti ekonomiškai. Vargu ar ji gali sau leisti veikti elektrinei nuostolingai. Net jeigu Astravo jėgainė bus visiškai baigta statyti, nes projektui, šiaip ar taip, jau skirti pinigai, Minskas gali tiesiog nedrįsti objekto paleisti. Tokia ir yra mūsų, lietuvių, viltis, jeigu norime jaustis savo šalyje saugiai ir nepriklausyti nuo elektrinę eksploatuojančių kaimynų „žmogiškojo faktoriaus“, kuris kartą jau yra lėmęs siaubingą katastrofą Ukrainos ir Baltarusijos pasienyje. Šią nelaimę aprašė pačių baltarusių iškili Nobelio premijos laureatė Svetlana Aleksijevič knygoje „Černobylio malda“.

Sovietiniai įpročiai niekur nedingo

Kad tas „žmogiškasis faktorius“ Baltarusijoje veikia lygiai taip pat, kaip „senais gerais“ sovietiniais laikais, įsitikinti nėra sunku. Iki galo dar neužgniaužtoje Baltarusijos laisvoje žiniasklaidoje pilna pranešimų apie tai, kad statybos vietoje Astrave klesti medžiagų vagystės tiek smulkiu buitiniu mastu, tiek, įtariama, vadovybės lygmeniu. Iš seno sovietinio įpratimo žmonės mano, kad „iš valstybės vogti galima“, esą čia vos ne rezistencija. Panašu, jie nesuvokia, kad nusipylę benzino iš kolūkio didelio pavojaus niekam gal ir nesukels, bet sisteminės vagystės iš atominės elektrinės statybvietsės kelia tiesioginę grėsmę jos veikimui ir mūsų visų saugumui ateityje.

Ką jau kalbėti apie tai, kad Minskas, statydamas AE, nesilaiko kelių svarbių tarptautinių konvencijų (Espo, Orhuso, Branduolinės saugos), nebendradarbiauja su kaimyni-

nėmis šalimis rengdamas bandymus, persekioja projekto kritikų šalies viduje. Baltarusijos vadovai puikiai supranta, kad tiesa apie tai, kas vyksta Astrave ir apskritai šalyje, gali pakenkti jų ambicijoms prisijungti prie branduolinių valstybių klubo. Todėl net ištikta ekonominės krizės ir bandydama suartėti su ES, Baltarusija leidžia sau beprecedentiškus žingsnius, dusindama laisvą žodį. Pavyzdžiui, šalies viduje neseniai užblokuotas stambus opozicinis žinių portalas „Chartija’97“. Raginimai gerbti žodžio laisvę Minskui nė motais.

Ne tik raginimai

Kad raginimai Minskui nė motais, Lietuvoje suprantame daug geriau nei kolegų Briuselyje. Dėl šio kaimynų užsispyrimo mes skaudžiausiai galime ir nukentėti. Todėl buvome ir būsime labiausiai suinteresuoti, kad baigtųsi raginimai, gąsdinimai, tuščios konfrontacijos, o prasidėtų konkretūs teisiniai ir ekonominiai veiksmai, kad ši elektrinė, net jeigu bus pastatyta, taip ir nepradėtų niekados veikti.

„Kad ir kaip nesinori pyktis su kaimynais, šį kartą turime būti tvirti. Labai nesinori, kad ši elektrinė dešimtmėčiams į priekį taptų mūsų – lietuvių ir baltarusių – konfliktų šaltiniu. Juolab nesinori, kad pasikartotų juodas Černobylio scenarijus, dėl kurio Vilnius ir dar nemaža dalis mūsų Lietuvos, įskaitant mano gimtąjį Ignalinos kraštą, gali tapti tiesiog netinkama vieta gyventi. Kaimynai, mes neturime, kur trauktis. Mums svarbūs geri santykiai, bet dar svarbesnis prioritetas yra Lietuvos žmonių, mane išrinkusių į Europos Parlamentą, sveikata, gyvybė ir saugumas. Nieko neturime prieš jus, bet, įspeisti į kampą, mes privalome gintis“, – sako buvęs ilgametis Ignalinos meras B. Ropė.

Parengė Jonas Baltakis

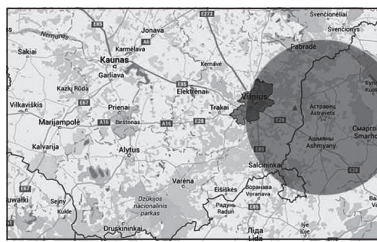

Du trečdaliai gyventojų jaučia Astravo AE grėsmę

Du trečdaliai Lietuvos gyventojų mano, kad Baltarusijoje netoli Lietuvos sienos statoma Astravo atominė elektrinė kelia grėsmę Lietuvos saugumui. Tai rodo naujienų agentūros BNS užsakymu rinktos tyrimų kompanijos RAIT atlikta apklausa. Reprezentatyvaus tyrimo metu 65% apklaustųjų teigė, kad jėgainė kelia grėsmę Lietuvos saugumui. 23% sakė grėsmės nematantys, 12% neturėjo nuomonės. Buvo apklausta 1014 Lietuvos gyventojų nuo 15 iki 74 metų.

Stato tik 50 km nuo Vilniaus

Astravo atominę elektrinę (Островецкая АЭС) Rusijos korporacija „Rosatom“ stato 50 km nuo Vilniaus. Lietuvos vyriausybė teigia, kad darbai vykdomi nesilaikant saugumo ir aplinkosaugos standartų. Minskas šiuos priekaištus neigia.

Siekdama sukliudyti projektą, Lietuva žada neįsileisti joje gaminamos elektros, tačiau ekspertai sako, kad blokvimas būtų efektyvus tik prisijungus kitoms regiono šalims. Lietuvos vyriausybė dar 2016 m. pradžioje kreipėsi į Latviją, Estiją, Lenkiją ir Suomiją, siūlydama sutarti neįsileisti jėgainės elektros į

ES rinką, tačiau tokiai iniciatyvai kol kas pritaria tik Lenkija.

Du 1200 megavatų Astravo AE reaktoriai turėtų pradėti veikti 2020-ųjų vasarą.

Visuomenė nusipelnė būti informuota

Lietuvos užsienio reikalų ministras teigia, kad visuomenė turi būti informuota apie netoli Lietuvos sienos statomą Astravo atominę elektrinę (AE). Linas Linkevičius dar kartą pabrėžė, kad Lietuva reikalauja jėgainę statyti pagal Espo konvencijos standartus, pagal Europos Sąjungos taisykles atlikti rizikos testus. „Kalbant apie branduolinės energetikos objektus, ne tik Lietuvos, bet ir Baltarusijos visuomenė nusipelnė išsamių informacijos apie šį projektą. (...) Visuomenės apklausos yra svarbios, nes visuomenė turi būti informuojama

ne emociškai, bet faktais“, – trečiadienį spaudos konferencijoje, kurioje pristatyta rinkos tyrimų bendrovės RAIT apklausa apie Astravo AE grėsmę, kalbėjo L. Linkevičius.

„Mes reikalaujame stabdyti jėgainės statybas ir tęsti darbus pagal Espo konvencijos standartus, kad būtų atlikti rizikos ir atsparumo vertinimo testai pagal Europos Sąjungos taisykles, kad būtų iki galo ištirti aikštelės parinkimo principai ir kriterijai“, – Lietuvos keliamus klausimus dėl Astravo AE priminė L. Linkevičius. Dar ministras pridūrė, kad Astravo AE ir joje pagamintos elektros pirkimo klausimu Lietuvai pritaria Lenkija, tačiau Latvija, Estija ir Suomija turi kiek kitokias pozicijas. Seimo narys konservatorius Dainius Kreivys teigė, kad visuomenės apklausa rodo, jog Astravo AE grėsmė yra reali.

Statybvietėje gudų jaunimas protestuoja su šūkiu: „Plūstam matu jūsų Rosatom.“ (Fot. iš Belapan.com)

„Visuomenė yra gerai informuota apie statybų aikštelėje įvykusius incidentus, visuomenė tą mato ir reaguoja. Taip pat žinome Rytuose esančią darbo kultūrą ir tai kelia didelį nerimą. (...) Lietuva niekada nesusitais su tokios atominės elektrinės eksploatacija, aiškiai matome, kad ši elektrinė yra realus pavojus mūsų saugumui, gyventojų sveikatai, gamtai“, – spaudos konferencijoje kalbėjo Seimo opozicijos atstovas.

Parengė Jonas Baltakis

Trumpai

Ignalinos AE darbuotojai vogti pirštines ir rankšluosčius padėjo pasienietis

Iš tarnybos atleistas Ignalinos rinktinės Branduolinės energetikos objektų apsaugos dalinio pasienietis, jėgainės darbuotojui padėjęs vogti įvairias smulkias materialines vertybes. Užkardyta nusikaltama veika nėra susijusi su branduolinėmis ar kitomis neplatinamomis medžiagomis.

Valstybės sienos apsaugos tarnybos (VSAT) Imuniteto valdyba turėjo duomenų, jog 58-erių Visagino gyventojas, dirbantis Ignalinos atominėje elektrinėje, vagia jėgainei priklausančią turtą – įvairius guolius, rankšluosčius, pirštines. Taip pat gauta žinių, kad šioje nusikalstamoje veikoje visaginiečiui talkina 48-erių Ignalinos rinktinės Branduolinės energetikos objektų apsaugos dalinio jaunesnysis specialistas. Jėgainę saugojęs VSAT pareigūnas padėdavo darbuotojui išnešti pavogtas materialines vertybes.

Kovo 9 d. tarnybą baigusį pasienietį Ignalinos AE teritorijoje sulaikė jo kolegos, VSAT Imuniteto valdybos pareigūnai. Jo uniformos kišenėse rasta guolių, po drabužiais – rankšluosčių. Tą pačią dieną sulaikytas ir jėgainės darbuotojas. Abiejų vyrų namuose atliktų kratų metu taip pat rastos kelios dešimtys anksčiau pavogtų guolių, rankš-

luosčių ir pirštinių, kurių vertė nustatinėjama. Daiktai neskleidžia padidinto jonizuojančiosios spinduliuotės fono.

Pasieniečiui dėl vagystės ir piktnaudžiavimo pareikšti įtarimai. Po atlikto tarnybinio patikrinimo pasienietis buvo atleistas iš tarnybos už pareigūno vardo pažeminimą. Jis turėjo beveik 29 metų vidaus tarnybos stažą. Dėl sulaikyto jėgainės darbuotojo vyksta vidinis tyrimas. Materialines vertybes vogusiam visaginiečiui apribota teisė patekti į atominę elektrinę.

Incidentas Ignalinos AE

Ignalinos atominėje elektrinėje (AE) praėjusių metų pabaigoje įvyko incidentas, apie kurį nebuvo pranešta visuomenei. Iš senų saugyklų į naujas iškeliant radioaktyvias atliekas, paaiškėjo, kad jų radiacinis lygis yra didesnis nei apskaičiuota. Jei atliekos iš reaktorių būtų sukrautos į konteinerius, kaip ir planuota, galėjo įvykti tam tikra reakcija.

2017 m. gruodžio 31 d., atliekant „karštuosius“ bandymus ir perkeliančią radiaciją užterštas medžiagas, paaiškėjo, kad jos pernelyg užterštos. Saugyklą įrengė Rusijos koncerno „Rosatom“ valdoma Vokietijos įmonė Nukem Technologies. Ignalinos AE komunikacijos vadovė Ina Daukšienė patvirtino, kad bandymų metu įvyko „tam tikri nesklaidumai“, todėl bandymai buvo nutraukti. Energetikos ministro atstovė spaudai Aurelija Vernickaitė tvirtino, jog

bandymų metu išryškėjo „kai kurie procesų trūkumai“.

„Kaip dažnai pasitaiko tokių bandymų metu, buvo nustatytas poreikis papildomai patobulinti techninės įrangos veikimą“, – teigė ji.

Apie šį incidentą yra informuota Europos Komisija (EK) ir uždarymo projektą finansuojantis Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB). Dėl šio įvykio Baltarusija įteikė notą Lietuvai.

Parengė Jonas Baltakis

Nobelio taikos premija ICAN

2017 metų Nobelio taikos premija paskirta Tarptautinei branduolinių ginklų uždraudimo kampanijai (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons, arba ICAN).

Nobelio komiteto pirmininkė teisininkė Berit Reiss-Andersen pranešė, kad Ženevoje įsikūrusi nevyriausybinė organizacijų asociacija ICAN buvo pagerbta „už pastangas atkreipti dėmesį į bet kokio branduolinių ginklų panaudojimo katastrofinius humanitarinius padarinius ir už savo novatoriškas pastangas pasiekti sutartimi pagrįstą tokių ginklų uždraudimą“.

Dešimtmetį už pasaulį be atominų ginklų kovojanti ICAN buvo pagerbta prestižiniu apdovanojimu tuo metu, kai pasaulyje didėja nerimas dėl Šiaurės Korėjos ir Irano branduolinių ambicijų.

„Šių metų Taikos premija taip pat yra raginimas šioms valstybėms pradėti rimtas derybas, kad palaipsniui, subalansuotai ir rūpestingai pri-

žiūrint pasaulyje būtų eliminuota beveik 15 tūkst. branduolinių ginklų“, – sakė B. Reiss-Andersen.

Per ceremoniją Osle gruodžio 10 dieną organizacijos atstovams buvo įteiktas aukštinis medalis ir diplomai; ICAN taip pat gavo 9 mln. Švedijos kronų (940 500 eurų) piniginių prizų.

Švedų pramonininkas Alfredas Nobelis yra įpareigojęs savo įsteigtos premijos komitetą skirti šį apdovanojimą „žmogui, kuris daugiausiai nuveikė arba atliko geriausią darbą dėl brolybės tarp tautų, nuolatinių armijų panaikinimo arba sumažinimo, taip pat už taikos kongresų rengimą ir skatinimą“.

Nobelio komitetas šio priesako interpretaciją ilgainiui keitė, išplėsdamas taikos stiprinimo pastangų sąvoką, kuri dabar apima pastangas pagerinti žmogaus teisių padėtį, taip pat kovą su skurdu ir aplinkos taršos mažinimą.

„Č.“ inf.

Dokumentai į dienos šviesą

Ukrainos valstybinė archyvų tarnyba planuoja skaitmeninti ir publikuoti su Černobylio atominės jėgainės katastrofa susijusius dokumentus, įtrauktus į UNESCO tarptautinę programą „Pasaulio atmintis“. „Nacionalinio archyvų fondo dokumentai pirmą kartą įtraukti į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ tarptautinį registrą – visas rinkinys archyvinų dokumentų, susijusių su avarija Černobylio AE“, – pranešė Archyvo vadovė Tatjana Baranova. Pasak jos, rinkinį sudaro dokumentai apie atominės energetikos plėtrą, atominų jėgainių statybą, sprogimą Černobylio jėgainėje. Jie rodo, kaip valdžia reagavo į minėtą katastrofą ir radiacinę taršą. „Šie dokumentai bus skaitmeninami, kad būtų prieinami daugumai. Valstybinio archyvo portale jiems bus sukurta speciali paskyra“, – sakė T. Baranova. Pasak jos, kol kas darbai tik pradėti. / Irytas.lt

Atominės bombos sprogdimas. Shutterstock nuotr.

Šiaurės Korėja – toliau baisiau

„Chvasun“ raketos Pchenjano parodų aikštėje.

Putino „branduolinis ofšoras“ Šiaurės Korėjoje vystosi sparčiau.

Tikiuosi skaitytojai neužmiršo gal 15 mano straipsnių apie Šiaurės Korėją, kuriuos skelbiau nuo 2017 rugpjūčio iki 2018 vasario? Priminsiu, kad tuose straipsniuose akcentavau šiuos dalykus:

1. 2017 m. balandžio-lapkričio mėnesiais Šiaurės Korėja atliko apie 10 šiai šaliai naujos kartos balistinių raketų šachtinių (ne mobilių) bandymų: vienpakopių „Chvasun-10“ (veikimo spindulys 4000 km) ir „Chvasun-12“ (5000 km) bei dvipakopių „Chvasun-14“ (veikimo spindulys 10 000 km) ir „Chvasun-15“ (15 000 km). Visi bandymai buvo sėkmingi. Iki tol, 2015–2016 ir 2017 pradžioje, visi „Chvasun-10“ bandymai buvo nesėkmingi, o didelio nuotolio raketų bandymai nebuvo vykdomi.

2. Sėkmingi bandymai suteikė Pchenjanui galimybę paleisti nedidelę minėtų raketų serijinę gamybą.

3. Pchenjano „pasiektos pažangos“ pagrindą sudarė Putino režimo tiekiamos raketinės technologijos ir raketiniai blokai. Taip pat raketų varikliai, visiškai ar nevisiškai išardyti, kuriuos pateikė Chimkuose esanti įmonė „Energomaš“.

4. Maskvos dalyvavimas „raketiniuose Pchenjano pasiekimuose“ buvo labai įtikinamai patvirtintas trijų svarbiausių Vakarų raketų eksperimentų – iš Miuncheno, Londono (laikinais dirba Vašingtone) ir iš JAV, Masačusetso valstijos. Maskvos mėginimas primesti kaltę kitam, t. y. apkaltinti ukrainiečių gamyklą „Južmaš“, esančią Dnepropetrovske, esą ji perdavė Pchenjanui raketines technologijas, gėdingai subliuško.

5. Maskvos dalyvavimą tuose „raketiniuose pasiekimuose“ taip pat patvirtina pavykęs Indijos balistinės raketos bandymas 2018-ųjų sau-

sį. Išmėgintos raketos veikimo spindulys – 5000 km. Indija prie šios raketos vargo ne mažiau kaip 15 metų, turint galvoje, kad šios šalies mokslinis ir techninis potencialas nepalyginamai didesnis nei Šiaurės Korėjos. Taigi Pchenjano „savarankiškumą“ vystant tokius projektus reikia visiškai atmesti.

6. 2017 m. rugpjūtį Šiaurės Korėja išbandė kažką, kas primena termobranduolinį įrenginį. Be to, JAV žvalgybų vertinimais, 2017 m. Šiaurės Korėja turėjo nuo 40 iki 60 branduolinių užtaisų. Prisodrinto urano ir plutonio gamyba sovietinių-rusiškų technologijų pagrindu Šiaurės Korėjoje vyksta jau daugelį metų.

7. Visa tai leido autoriui ir keliems jo kolegoms padaryti išvadą, kad artėjant 2017 metų pabaigai Šiaurės Korėja tapo Putino režimo „branduoliniu ofšoru“ (ši pasakymą apyvarton paleido Andrejus Pionkovskis). Putinas, matyt, viliasi iš šito branduolinio ofšoro teritorijos smogti branduolinėmis raketomis Amerikai ir Japonijai, taip tiesiogiai nerizikuojant nei savimi, nei Rusijos Federacijai.

2018 m. lapkričio 12 d., pirmadienį, *New York Times* ir *Wall Street Journal* paskelbė straipsnius, kurie remiasi JAV kosminės žvalgybos duomenimis ir kuriuose teigiama, kad nors Šiaurės Korėja jau metus laiko neleidžia raketų, vis dėlto ruošia (arba jau paruošė) 16 raketų paleidimo aikštelių.

Trumpai pateikiu *New York Times* straipsnio turinį. Šiaurės Korėja įgyvendina didžiulę apgavystę. Ji vysto savo raketinę programą šešiolikoje slaptų bazių, kurias susekė komerciniai palydovai. Iki šiol ši „bazių sistema“ Jungtinėse Valstijose dar neaptarinėta nei žvalgybos, nei žiniasklaidos, kadangi prezidentas Trampas pareiškė, jog jam pavyko neutralizuoti bran-

kitą dieną po tarpinių rinkimų, per kuriuos respublikonai prarado Atstovų rūmus: „Sankcijos veikia. Raketos sustabdytos. Išlaisvinti amerikiečių įkaitai namuose.“

Taip, raketų leidimas Šiaurės Korėjoje buvo nutrauktas (po sėkmingų bandymų iki 2017 lapkričio). Bet, anot JAV žvalgybų, Pchenjanas tęsė branduolinių medžiagų, naujo branduolinio ginklo ir raketų (branduolinių ir įprastų) gamybą ant „mobilių nešėjų“ ir slėpė juos kalnuose. O naujos sankcijos bliūkšta naujų „šiltų“ Vašingtono ir Pchenjano santykių akivaizdoje.

Galima pateikti ir daugiau informacijos iš šio *New York Times* ir iš *Wall Street Journal* straipsnių, bet geriau išdėstyti trumpas išvadas:

1. Inas ir už jo stovintis Putinas apmulkino Ameriką ir laimėjo laiko. Pchenjanas su Maskvos parama tęsė naujų balistinių raketų ir naujų

branduolinių įrenginių gamybą; akivaizdu, Kimų dinastijos branduolinis raketinis potencialas žymiai išaugo.

2. Prie to mulkinimo prezidentas Trampas nemenkai prisidėjo – kitos išvados nepadarysi! Pradedant šių metų birželio 12 dieną Trampas daug kartų buvo pareiškęs: „Aš – pats didžiausias, aš padariau tai, ko niekas iki manęs nesugebėjo padaryti – pašalinau Šiaurės Korėjos branduolinių raketų grėsmę ir paverčiau Iną geriausiu Amerikos draugu!“

3. Išeina, kad Inas, Trampas ir Putinas kartu apmulkiną Ameriką.

Kalbant paprastai, tose penkiolikoje ar šešiolikoje slaptų paleidimo bazių montuojamos raketos nuo „Chvasun-10“ iki „Chvasun-15“ (nuotolis nuo 4000 iki 15 000 km), patobulintos padedant Chimkų „Energomašui“ ir išbandytos 2017 metais. Kiek jų pagamino su „Energomašo“ varikliais 2018 metais? 10, 20 ar daugiau? Ir dauguma naujų raketų greičiausiai su branduoliniu užtaisu. Žodžiu, Putino „branduolinis ofšoras“ Šiaurės Korėjoje gana smarkiai vystėsi.

Aš – taikus žmogus, bet prieš savo valią galvoju taip, turiu tokią teisę: ar ne laikas trinkelėti į tas Šiaurės Korėjos bazes? Profilaktiškai. Bet taip, kad Ino ambicijų neliktų nė pėdsako. Ir ar ne laikas ypatingai nesiceremonijant tuo pačiu minimizuoti ir Putino (ar Put Ino – kaip kam patogiau) veikimą?

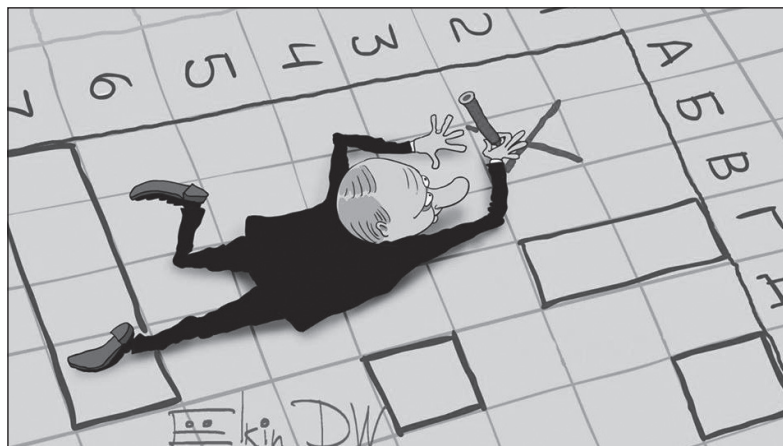
Kalbant apie patį Trampą, reikia paminėti, kad nauja laikinoji Kongreso pirmininkė Nensė Pelozi jau atskleidė palaiptinio Trampo „likvidavimo“ programą. Suprantama, išsamiai ir giliai tiriant visą Trampo veiklą – iki prezidentavimo ir jam prezidentaujant. Tikėkimės, kad tuo pačiu bus pritvota ir visa putiniškoji agentūra, reziduojanti Jungtinėse Amerikos Valstijose, įskaitant ir mano „mylimus“ komentuotojus.

Aleksandras Nemecas
Kasparov.ru / 2018 11 15

KIM JONG-UN IN H-BOMB CARNIVAL CAP

Kim Jong-Unas su karnavaline branduolinio sprogdintojo karūna.

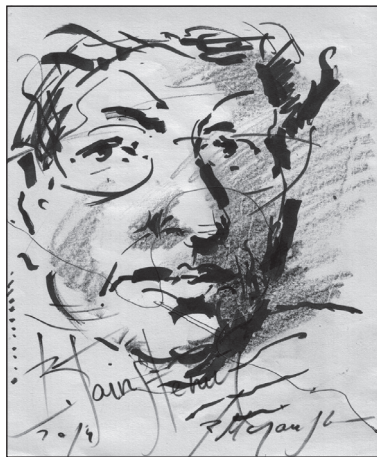
Sergejaus Jolkino karikatūros aktualiomis nūdienos temomis.

Trumpai. Baigiantis G-20 susitikimui Buenos Airėse Vladimiras Putinas per spaudos konferenciją sakė, kad pasikalbėjęs su Angela Merkel dėl karinio incidento prie Kerčės sąsiaurio ir nubraižęs jai laivų išsidėstymą konflikto metu.

Kapinių sargo dukra

Benas Fainšteinas gimė 1947 metais Lietuvos savanorio G. Fainšteino ir ūkininkės V. Totilaitės šeimoje. Vėdė Zitę Urbonavičiūtę, turi du sūnus.

Benas turi kelis pomėgius. Pirmasis – dailė. Ja susidomėjo būdamas 28-erių. Savarankiškai studijavo meno istoriją, tapybos technikas ir dažų sluoksnio technologiją. Tapė tiek gamtoje, tiek studijoje, yra surengęs personalinių parodų (Kauno paveikslų galerijoje ir kt.). Antrasis pomėgis – proza (išleista prozos rinktinė) ir senosios civilizacijos.

1.

Tada man ėjo vos keturiolikti ar penkiolikti metai. Buvau jaunas ir kvailas kaip ir visi to miestelio vaikai, nors ir labai stropiai auklėjamas bei saugojamas tokių pat puspročių savo mokytojų.

Dienų dienas dykai leidavome laiką, gaudydami žuvis, uogaudami, grybaudami, spardydami kamuolį ar vogdami obuolius bei žirnius, kuriuos po to valgydavome susėdę nuošalesnėje vietelėje ir pasakodavome vieni kitiems anekdotus ar šiaip įdomesnes istorijas.

Tada ir išgirdau pirmąją versiją apie kapinių sargą bei jo gražuolę dukterį. Šis pasakojimas buvo toks fantastiškas, keistas, nedoras ir baisus, kad aš ilgus metus nedrįsau apie jį net žodeliu kam nors prasitarti. Ypač po to, kai man atsitiko tas pats, kas ir Linui – tos istorijos autoriui. Ir tik garbus dabartinis mano amžius, žili plaukai ir chroniškas (kaip nutinka visiems literatams) temų bei siužetų trūkumas galų gale nugalėjo ilgametį drovumą ir nepaaiškinamai tvarią ilgalaikę baimę.

Šios neišsiskiriančios istorijos neskaitykite vakare, o tuo labiau prieš miegą, nes paskui visiškai be reikalo mane kaltinsite, kad negalite ilgai užmigti, juoba kad iki šių dienų nesu tvirtai įsitikinęs, ar visa tai vyko iš tikrųjų, ar tebuvo brendimo amžiaus,

košmariškų sapnų ar gal kokios nors karštinės pasekmė.

2.

Kai linksma gegužinė pagaliau baigėsi, pasukau tiesiai namų link, nes jaučiausi gerokai įkaušęs. Tais sunkiais pokario laikais daugelis išgerdavo, net ir jaunesnio amžiaus, ir to nelaikė per daug sunkia nuodėme. Žodžiu, perdėtai lėtai ir apsimestinai, o kita vertus, apniktas keisto tuštumos bei vienišumo jausmo, drąsiai svirduliuavau pro miestelio kapinaites. Akivaizdžiai per didelio švarko kišenėje tebeįspėjo pusiau nugertas pigaus spirituoto vyno butelis, kuris savo ruožtu drąsino džiaugsmingai teliūskudamas ir noriai taikydamas į mano netvirtų žingsnių taktą.

Netikėtai mano žvilgsnis užkliuvo už žmogystos, ramiai sėdinčios prie seno kapinių rūšio. Staigaus impulso pagautas peršokau tvorą ir tėsčiausi šalimais, tačiau greitai pakilęs nuo žemės įbrukau savo gėrimo likučius į ištiestą žmogystos ranką. Tai buvo visų mūsų gerai pažįstamas ir apščiai apkalbėtas sargas. Garsiai žagtelėjęs jis greitai pakirto iš girtos snaudulio, nieko nelaukdamas nugėrė porą didelių gurkšnių ir, kaip man pasirodė, tikriausiai turėdamas galvoje kitą butelį, greitakalbe sau po nosim sumurmėjo: „Oi, kaip gerai, kaip gerai, dar vienas klius.“

Sėdėjome kalbėdamiesi apie šį bei tą, o kai vynas baigėsi, buvau pasiūstas į netoliese stovintį ir visiškai žemėn susmegusį jo namelį atnešti po stalu stovinčio „kai ko geresnio“.

Žvaliai nukėblinęs – bent man taip atrodė – greitai radau, ko ieškojau, ir jau buvau begrižtas, tik staiga švelnioje prieblandoje ižiūrėjau gražią mergaitę, ramiai miegančią plačioje lovoje. Ji gulėjo nusispardžiusi antklodę, buvo nuoga ir, nepaisant savo visiškai jauno amžiaus, turėjo suaugusios moters požymius. Kadangi dar nebuvo susidūręs su panašiais dalykais ir neturėjau jokios patirties, matyt, todėl staiga nutirpo kojos ir visu kūnu perbėgo keistas drebulys. Be to, akyse visu ryškumu iškilo Lino papasakota situacija, kaip du vandens lašai panaši į šią. Tad beliko tik pakartoti...

Mergaitė arba sąžiningai vaizdavo, kad niekas nevyksta, arba jai tai buvo įprastas dalykas. Žinoma, tik ne man. Taigi, kai sujaudintas ir priblokštas iki šiol dar nepatirto

stipraus jausmo pakilau ir užsimovęs kelnės pasisukau durų pusėn, kaktomuša susidūriau su jos tėvu, išdygusiu lyg iš po žemių. Šis tylėdamas trenkė man kumščiu, neįtikėtina jėga bloškė ant stalo ir tol laikė savo plieniniuose gnaužuose, kol iš mano pramuštos nosies privarvėjo vos ne stiklinė kraujas. Galų gale paleido, metė iš anksto surašytą popieriaus lapą, aršiai šnypšdamas pro ūsus iškošė sąlygą: arba aš pasižadu vesti jo dukrą, arba tuoj būsiu nutemptas pas mokyklos direktorių.

Manęs tada visiškai neviliojo perspektyva būti išmestam iš mokyklos ar pasodintam į kalėjimą, o be to, kaip minėjau, buvau jaunas ir kvailas. Taigi be didesnių dvejonų pasirašiau plunksna, uoliai pamirkyta mano kraujyje, nes jokio rašalo trobelėje paprasčiausiai nebuvo...

3.

Nepaliaujamai sparčiai bėgo jaunatviški metai. Palaipsniui visas tas nuotykis pradėjo dengtis balsvu užmaršties šydu. Kita vertus, kai tąkart išsiblaiviau, nebuvo visiškai tikras įvykio realumu.

Šiaip ne taip baigiau mokslus, atitarnavau armijoje, vėdžiau, ir galbūt visa tai būtų galutinai pasimiršę, jei ne vienas keistas atsitikimas.

Rankose laikiau kvietimą atvykti į savo draugo, kaip vėliau sužinojau, turėjusio tiek daug įtakos mano likimui, laidotuves. Linas, vos prieš savaitę buvęs sveikas kaip ridikas, mirė staiga, be kančių. Nuo banalaus infarkto! Ir tik nuvykęs pamačiau, kad jo žmona buvo ta pati mergina – kapinių sargo dukterė.

Vietoje sulinkusios pirklės stovėjo didžiulis šiuolaikiškas mūras, neabejotinai gražiausias miestelyje, tikra mūro pilis įmantriu raudonų čerpių stogu.

Baigiantis ilgoms ir nuobodžioms apeigoms, buvau primygtinai kviečiamas į šiuos rūmus ir, visiems nepastebimai skirstantis, net nepajutau, kaip likau visiškai vienas.

Paauglystėje neretai praktikuotos seksualinės treniruočių sargo dukrelei išėjo tik į naudą: ji tapo tokia gražuole, kokių net ir dideliame mieste retai besutiksi. O dar ir brangūs rūbai pabrėžė jos ypatingą, nenusakomą žavesį. Namai taip pat buvo pilni nuostabių, gal net antikvarinių baldų, šviestuvų, kilimų bei įvairiausios paskirties kokybiškų buities reikmenų.

Apėmė pavydas. Vos spėjus įvertinti, kaip nepalyginamai geriau už mane gyveno buvęs draugas, į kambarį įcipo abu likę šeiminingai.

Ant stalo tuoj pat atsirado daugiažvaigždžio konjako butelis, o kartu ir mano kadaise pasirašytas raštas. Senasis sargas be jokių įžangų tarė: „Prisėsk, ženteli, išgersime.“ Staiga pasimečiau, puoliau aiškintis, kad esu jau vėdęs, o bet to, taip prašmatniai gyvenant galima pasiieškoti ir turtingesnio jaunikio. Buvau paklaustas, ar atmenu savo pažadą. Taigi greitakalbe pacitavau keletą sakinių ir nors jaučiausi gerokai iškaušęs, supratau, kad šiame kambaryje niekas nejuokauja.

Buvau taip sutrikęs ir priblokštas, kad nė nepajutau, kaip visiškai pasigėriau nuo vyno, paslaugiai pilstomo į senoviškas masyvaus sidabro taures.

4.

Busdamas pajutau kažką šalia gulint. Persmelktas to artumo jausmo, atmerkiau akis. Tiesą sakant, nė kiek nenustebau. Ji buvo nuostabiai graži, o tą grožį dar labiau pabrėžė ilgi garbanoti aukso spalvos plaukai ir nepriekaištinga figūra. Netikėtai persmelkė paauglystėje kamavusi dvejonė: ar man sapnavosi, ar iš tikrųjų visa tai kadaise nutiko?

Kaip ir visi normalūs žmonės, kurie ryžtingai gina savo jaukią priplėkusią tikrovę, taip ir aš suskubau viską suversti alkoholiui ir tariau sau: „Seniai reikėjo mesti gerti.“

Išsikalbėjus stebino tai, kad ji įtartinau daug žinojo.

Teigė, kad mano žmona yra gavusi didžiulį palikimą, o man nieko nesakanti; taip pat žino, kad aš netrukus vienas poilsiausiu Palangoje, o ten būdamas vos ne kasdien rašysiu savo antrajai pusei laiškus, o ši rašysianti man. Galų gale man įteikė pluoštelį vokų – kad mano žmonai nereikėtų vargintis jų pirkti.

Vėl tekėjo konjakas ir liejosi vynas, vėl girdėjosi kalbos apie mane, vėl pasigėriau galutinai supratęs, kad tapau nepataisomu girtuokliu ir belieka vienintelis kelias – mesti TAI. „Daugiau nė lašo!“ – subliuvu apgirtęs vidinis „aš“.

Vis dėlto kirbėjo nuojauta, kad mano draugas mirė ne sava mirtimi. Iš lėto ėmė kaustyti nepaaiškinama baimė, kapinių sargo dukrai vis kartojant, kad jei mano žmonai kas atsitiktų, aš galėčiau grįžti į miestelį ir ji sutiktų už manęs tekėti, juoba kad ji mane taip seniai mylinti...

Galiausiai neapsikentęs griebiau po stalu sargui už kojos ir iš visų jėgų patraukiau į save, tikėdamasis, kad anas parkris, o aš tuo tarpu griebčiau nuo stalo raštą ir pabėgsiu. Batas keistai lengvai nusimovė ir apimtas siaubo pamačiau iš galifė išlindusią ožio kanopą. Galutinai sugniuždytas sukaupiau likusias jėgas, sustaugęs visa gerklę šokau pro langą ir su rėmų likučiais ant pečių pasileidau bėgti.

Nukelta į 8 psl.

Benas Fainšteinas. Dangiška meilė ir žemiški pusryčiai. 1994

VIENOS KONVENCIJA

Lietuvos Respublikos Seimas 1993 m. lapkričio 30 d. skubos tvarka ratifikavo Paryžiaus ir Vienos konvencijas, kurios įpareigoja visokeriopai padėti branduolinių incidentų bei avarijų aukoms. Tikimės, kad Lietuvos valdžia pradės laikytis tarptautinių sutarčių bei konvencijų ir atsigręžti į Lietuvos Černobylio AE avarijos padarinių likviduotojus.

Tęsiame Vienos konvencijos tekstą. Šiaip jau abi konvencijos yra beveik identiškos, tik Paryžiaus konvencija priimta 1960, o Vienos – 1963 metais. Tiesa, jas pasirašė ne visai tos pačios šalys.

(Pradžia išsp. 2017, nr. 2)

Dėl civilinės atsakomybės už branduolinę žalą

III straipsnis

Operatorius, kuris yra atsakingas pagal šią Konvenciją, įteikia pervežėjui sertifikata, išduotą draudėjo arba draudėjo ar kito finansinio garanto, kuris užtikrina finansinį aprūpinimą pagal VII straipsnį vardu. Sertifikate nurodoma operatoriaus pavardė ir adresas, aprūpinimo suma, pobūdis bei terminas ir šių duomenų asmuo, kuris išdavė sertifikatą ar kurio vardu jis išduotas, negali užginčyti. Sertifikate taip pat nurodoma branduolinė medžiaga, kuriai taikomas aprūpinimas, prie jo pridedamas kompetentingo valstybės organo, atsakingo už valstybės įrenginį, pareiškimas, jog nurodytasis asmuo yra operatorius ta reikšme, kuri nurodyta šioje Konvencijoje.

IV straipsnis

1. Operatoriaus atsakomybė už branduolinę žalą pagal šią Konvenciją yra absoliuti.

2. Jeigu operatorius įrodys, kad branduolinė žala padaryta visiškai ar iš dalies dėl šiurkštaus aplaidumo asmens, kuriam padaryta žala, arba ji yra kaip rezultatas jo veikos ar neveikos turint tikslą padaryti žalą, tai kompetentingas teismas gali, jeigu tai numatyta jo įstatyme, operatorių visiškai ar iš dalies atleisti nuo privalomo žalos padengimo tokiam asmeniui.

3. a) Pagal šią Konvenciją operatorius nėra atsakingas už branduolinę žalą, kuri padaroma branduolinio incidento, įvykusio tiesiogiai dėl ginfluoto konflikto, karo veiksmų, pilietinio karo ar sukilimo, metu;

b) išskyrus atvejus, kada atsakingos už įrenginį valsty-

bės įstatymai gali numatyti priešingai, šis operatorius nėra atsakingas už branduolinę žalą, kurią padaro branduolinis incidentas, kilęs tiesiogiai dėl nepaprastai sunkios stichinės nelaimės.

4. Kada branduolinę žalą ir kartu nebranduolinę žalą padaro branduolinis incidentas arba kartu su juo ir kito kio pobūdžio įvykiai, tokia nebranduolinė žala tokiu laipsniu, koku ji negali būti pagrįstai išskirta iš branduolinės žalos, šios Konvencijos tikslais laikoma branduolinė žala, padaryta šio branduolinio incidento. Tačiau jeigu žalą padaro kartu branduolinis incidentas, kuriam galioja ši Konvencija, ir jonizuojančio spinduliavimo plitimas, kurio nenumato ši Konvencija, tai niekas šioje Konvencijoje neriboja ir kitaip neveikia atsakomybės – bei asmens, kuriam padaryta branduolinė žala, atžvilgiu, nei dėl regresinio ieškinio ar reikalavimo atlyginti žalą – bet kurio asmens, kuris gali būti pripažintas atsakingu dėl jonizuoto spinduliavimo plitimo.

5. Pagal šią Konvenciją operatorius nėra atsakingas už branduolinę žalą, padarytą: a) pačiam branduoliniam įrenginiui arba bet kokiam turtui, esantiems toje vietoje, kur stovi branduolinis įrenginys, kurie naudojami kartu su šiuo įrenginiu;

arba

b) transporto priemonei, ant kurios buvo branduolinė medžiaga branduolinio incidento metu.

6. Kiekviena atsakinga už įrenginį valstybė gali numatyti savo įstatymuose, kad šio straipsnio 5 dalies b punktas netaikomas, su sąlyga, kad nurodyto operatoriaus atsakomybė už branduolinę žalą, kitokią nei branduolinė žala, padaryta transporto priemonei, joku atveju nebus sumažinta mažiau kaip 5 milijonais JAV dolerių už kiekvieną branduolinį incidentą.

7. Ši Konvencija nenumato

a) bet kokio fizinio asmens atsakomybės už branduolinę žalą, už kurią operatorius vadovaujantis šio straipsnio 3 arba 5 dalimis neatsako pagal šią Konvenciją ir kurią šis fizinis asmuo padarė savo veikla ar neveikimu turėdamas tikslą padaryti žalą; arba

b) operatoriaus atsakomybės už branduolinę žalą ne šios Konvencijos galiojimo srityje, už kurią vadovaujantis šio straipsnio 5 dalies b punktu jis nėra atsakingas pagal šią Konvenciją.

V straipsnis

1. Operatoriaus atsakomybės dydį gali apriboti atsakinga už įrenginį valstybė, bet ne mažiau kaip iki 5 milijonų JAV dolerių už kiekvieną branduolinį incidentą.

2. Į bet kurį atsakomybės dydį, kuris gali būti nustatytas pagal šį straipsnį, neįeis procentai arba teismo išlaidos, nustatytos teismo dėl ieškinio branduolinei žalai atlyginti.

3. Jungtinių Amerikos Valstijų doleris, nurodomas šioje Konvencijoje, yra atsiskaitymo vienetas, kurio ekvivalentinė JAV dolerio vertė prilygsta jo aukso paritetui, buvusiam 1963 m. balandžio 29 d., t. y. 35 JAV doleriai už vieną gryno aukso Trojos unciją.

4. Suma, minima IV straipsnio 6 dalyje ir šio straipsnio 1 dalyje, gali būti konvertuojama į nacionalinę valiutą supvalinta suma.

VI straipsnis

1. Teisė į žalos atlyginimą pagal šią Konvenciją prarandama, jeigu ieškinys nepateiktas per dešimt metų nuo branduolinio incidento. Jei pagal įstatymą valstybės, atsakingos už įrenginį, operatoriaus atsakomybė padengiam draudimu, kitu finansavimo būdu iš valstybės fondų, bet per ilgesnį laikotarpį nei dešimt metų, kai kompetentingas teismas savo įstatymu gali numatyti, kad teise operatoriui atlyginti žalą tikrai pasibaigus prarandama periodui, kuris gali būti ilgesnis kaip dešimt metų, bet ne ilgesnis už laikotarpį per kurį operatoriaus atsakomybė padengiam tokiu būdu pagal įstatymą valstybės, kuri atsakinga už įrenginį. Toks teisės pateikti ieškinį periodo pratęsimas joku būdu nesusijęs su teise į atlyginimą padengimą pagal šią Konvenciją, priklausantią bet kuriam asmeniui, kuris pateikė ieškinį operatoriui už mirties arba kūno sužalojimo faktus kol nepasibaigęs aukščiau minėtas dešimties metų laikotarpis.

2. Jeigu branduolinė žala padaryta branduolinio incidento, susijusio su branduoline medžiaga, kuri to branduolinio incidento metu buvo pavogta, pamesta, išmesta ar palikta be priežiūros, tai laikas, nustatytas šio straipsnio 1 dalyje, pradedamas skaičiuoti nuo branduolinio incidento įvykio dienos. Tačiau šis periodas joku būdu neturi būti ilgesnis kaip dvidešimt metų nuo pavogimo, pametimo, išmetimo ar palikimo be priežiūros dienos.

3. Kompetentingo teismo įstatymas gali nustatyti teisės į ieškinį praradimo laiką arba ieškininės senaties laiką ne trumpesnę kaip trejų metų, skaičiuojant nuo dienos, kada asmuo, patyręs branduolinę žalą, sužinojo arba turėjo sužinoti apie tokią žalą ir apie operatorių, atsakingą už šią žalą, su sąlyga, kad periodas, nustatytas pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalies nebūtų viršytas.

4. Jeigu kompetentingo teismo įstatymas nenumato kitaip, kiekvienas asmuo, kuris tvirtina, kad jam padaryta branduolinė žala, ir kuris iškelė ieškinį dėl žalos atlyginimo per periodą, taikomą pagal šį straipsnį, gali pakeisti savo reikalavimus, kad galima būtų išsiaiškinti visas šios žalos komplikacijas, netgi pasibaigus tokiam periodui, su sąlyga, kad galutinis teismo sprendimas dar nepriimtas.

5. Kai jurisdikcija turi būti nustatyta laikantis XI straipsnio 3 dalies b punkto ir laiko, nurodyta tame straipsnyje, jeigu yra kreipimasis į vieną iš Susitariančių šalių, turinčių įgaliojimą šitai nustatyti, bet laikotarpis, likęs po tokio nustatymo dienos, yra ne ilgesnis kaip šešių mėnesių, tai ieškinio pateikimo laikas nustatomas šešių mėnesių, skaičiuojant nuo nurodytos dienos.

VII straipsnis

1. Operatoriui keliamas reikalavimas palaikyti draudimą ar kitokį finansavimą, padengiančius jo atsakomybę už branduolinę žalą, tokio dydžio, tokio pavidalo ir tokiomis sąlygomis, kaip nustatyta atsakingos už įrenginį valstybės. Atsakinga už įrenginį valstybė užtikrina išmokas už branduolinę žalą pagal patenkintus ieškininius reikalavimus, pateiktus operatoriui, skirdama tiek būtinųjų lėšų, kiek jų pagal draudimo bei kitokio finansavimo galimybes trūksta, bet neviršijant ribos, jeigu tokia riba yra, nustatytos pagal V straipsnį.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nėra reikalavimo Susitariančiai šaliai ar kokiai nors į ją įeinančiai valstybinei struktūrai, tokiai kaip valstija ar respublika vykdyti draudimo ar kitokio finansavimo funkcijas jų, kaip operatorių, atsakomybei padengti.

3. Lėšos, pateiktos iš draudimo, kitų finansavimo šaltinių ar pagal šio straipsnio 1 dalį atsakingos už įrenginį valstybės, skiriamos išimtinai tik žalai atlyginti, kaip numatyta šioje Konvencijoje.

4. Nei draudėjas, nei koks nors kitas finansavęs asmuo negali pristabdyti arba nutraukti draudimo ar kitokio

finansavimo, kurie teikiami pagal šio straipsnio 1 dalį, nepranešęs apie tai raštu mažiausiai prieš du mėnesius kompetentingai valstybės institucijai, arba kai toks draudimas arba kitoks finansavimas susiję su branduolinės medžiagos pervežimu, to pervežimo periodu.

VIII straipsnis

Laikantis šios Konvencijos nuostatų, žalos atlyginimo pobūdį, formą ir dydį, taip pat teisingą jo paskirstymą nustato kompetentingo teismo įstatymas.

IX straipsnis

1. Jeigu valstybinių ar visuomeninių sistemų, kurios reguliuoja sveikatos draudimą, socialinį draudimą, socialinį aprūpinimą, išmokas nelaimingų atsitikimų atvejais gamyboje, profesinių susirgimų atvejais, nuostatuose numatytas ir branduolinės žalos atlyginimas, tai asmenų, kurie naudojami tokiomis sistemomis, teisė gauti kompensaciją pagal šią Konvenciją ir regresą teisė į tokių sistemų galiojimą atsakingam operatoriui nustatoma įstatymais Susitariančios šalies, kurioje tokios sistemos egzistuoja, arba tarpvyriausybės organizacijos, kuri tokias sistemas įsteigė taisyklėmis, bet laikantis šios Konvencijos nuostatų.

2. a) Jeigu asmuo, turintis Susitariančios šalies pilietybę, išskyrus operatorių, apmokėjo branduolinę žalą pagal tarptautinę konvenciją ar pagal Konvencijoje nedalyvaujančios valstybės įstatymus, tai tas asmuo įgyja teises pagal šią Konvenciją subrogacijos tvarka į sumą, kurią jis išmokėjo, priklausantią asmeniui, gavusiam tokį atlyginimą. Joks asmuo tokiu būdu neįgyja tokio lygio teisių, kokių operatorius turi teisę į regresą dėl tokio asmens pagal šią Konvenciją;

b) Šioje Konvencijoje nėra jokių prieštaravimų, kad operatorius, kuris atsilygino už branduolinę žalą lėšomis, išskyrus lėšas, skirtas pagal šio VII straipsnio 1 dalį, atgautų iš asmens, finansuojančio pagal minėtą dalį, arba iš valstybės, atsakingos už įrenginį, sumą, kurią asmuo, gavęs tokį atlyginimą, būtų gavęs pagal šią Konvenciją.

X straipsnis

Operatorius turi regresą teisę tikrai: a) jeigu tokia teisė aiškiai numatyta raštiškame kontrakte arba b) jeigu branduolinis incidentas įvyko dėl veiklos ar neveikimo turint tikslą padaryti žalą fiziniam asmeniui, kuris veikė ar neveikė su tokiu tikslu.

Tęsinys kitame numeryje

Paminėjome Vasario 16-ąją

Renginį eilėmis bei dainomis apie Lietuvą ir gimtąjį kraštą praskaidrino ansamblis „Rasa“, vadovaujamas Algimanto Padegimo.

Vasario 16-ąją Lietuva šventė Valstybės atkūrimo dieną. Šiais metais ypatinga šventė – sukanka 100 metų, kai atkurta Lietuvos valstybė.

Šiai iškiliai suakčiai paminėti šalies miestuose ir miesteliuose vyko įvairiausi renginiai. Vienas tokių paminėjimų, kurį organizavo Druskininkų neįgaliųjų draugija, vyko savivaldybės ir Druskininkų socialinių paslaugų centre. Renginyje taip pat dalyvavo Lietuvos judėjimo „Černobylis“ Druskininkų komiteto atstovai.

Draugijos pirmininkas Raimundas Tenenis susirinkusius pasveikino Valstybės atkūrimo 100-mečio proga. Perskaitė nepriklausomybės aktą. Beveik prieš metus rastas nepriklausomybę patvirtinantis dokumentas. Nepriklausomy-

bės aktą vasario 16 d. Vilniuje pasirašė 20 Lietuvos Tarybos narių. Aktu atkurta nepriklausomybė ir demokratiniiais pagrindais sutvarkyta Lietuvos valstybė su sostine Vilniumi. Nepriklausomybę skelbiančią aktą pernai kovo mėnesį viename Vokietijos archyvų atrado Vytauto Didžiojo universiteto profesorius Liudas Mažylis. Šiuo metu dokumentas eksponuojamas Signatarų namuose Vilniuje.

R. Tenenis kalbėjo apie šviesų garbingų protėvių atminimą ir jų didelius darbus atkuriant Lietuvos valstybę. Jie įkvepia mus kasmet minėti Vasario 16-ąją. Priminęs, koki sunkų kelią nuėjo Lietuva, kol iškovojo valstybės laisvę, R. Tenenis pasakojimą baigė savo kūrybos eilėrašiu, kurį čia pat ir spausdiname:

LIETUVA

*Lietuva, šalele mano,
Man labai brangi.
Aš gėlėm tave nukločiau,
Jei tilptai glėby.
O dabar ilgai kovosiu,
Kol tapsi laisva.
Visada tavim gėrėsiuos,
Nes tu man miela.
Tu matei ir Vytį narsų –
Didį Vytautą tą mūs,
Ir sovietų pančius,
Kai apraizgė mus.
Nieko – laikas bėga
Ir yra viltis,
Kad numesim pančius
Ir atgims šalis, –
Bus vaikai laimingi
Ir dėkingi mums,
Kad gimta šalelė
Vėl tarnaus tik mums.*

Ramutė Saveikienė

Kapinių sargo dukra

Atkelta iš 6 psl.

5.

Neaišku, koku būdu sugebėjau grįžti namo, bet gerai išsimiegojęs ir išsiblaivęs kitą dieną nieko nelaukdamas nunešiau man duotų vokų pluoštelį savo geram pažįstamam, dirbančiam Kauno policijos Ekspertizės skyriuje. Norėdamas pagaliau išsiaiškinti, ar visa ta bjaurastis vyksta iš tikrųjų, ar man jau prasideda baltosios karštinės priepuoliai.

Ir ką jūs manote? Ant viršutinio voko klijų sluoksnio

buvo aptiktas nedidelis kiekis (jo užtektų drambliui) cianochlorido.

Taigi žmona, gavusi iš manęs laišką ir parašiusi atsakymą, būtų paėmusi voką ir prieš užklijuodama perbraukusi liežuviu kliais pažymėtą vietą. Po laidotuvių man beliktų tik grįžti į miestelį ir vesti kapinių sargo dukterį. O juokingiausia tai, kad tokius raštus, kaip vėliau sužinojau, buvo pasirašę vos ne pusė mano gimtojo miestelio vaikų – tik, aišku, jie visi bijojo ir tylėjo.

Žinoma, žmona, paklausta apie palikimą, tik burbtelėjo, kad aš atidžiau pažiūrėčiau į savo laikrodį, kurį man padovanėjusi. Dar pasiūlė atkreipti dėmesį į dvyliką degtuko galvutės dydžio baltai spindinčių akučių.

Tikriausiai tikite, kad nuo to laiko daugiau negeriu nė lašo, tapau garbingu šeimos tėvu, užkrečiančiu pavyzdžiu visiems savo bendradarbiams ir kaimynams, be to, pradėjau dažnai lankyti bažnyčią ir nuoširdžiausiai melstis.

■

■

Černobylio atominės elektrinės tragedijos pasekmės ir dabarties problemos

LJČ Panevėžio m. ir raj. komiteto pirmininkas Alvydas Rožėnas.

Praėjo 32 metai po Černobylio atominės elektrinės avarijos. Ši skaudi data įsimintina visam pasauliui. 1986 m. balandžio 26 d. Ukrainoje Černobylio atominės elektrinės ketvirtajame bloke įvykęs sprogimas sudrebino visą Europą. Radiacija pasklido per visą Europą. Smarkiai nukentėjo Baltarusija, Ukraina, Lietuva, Lenkija, Latvija, Estija, Švedija, Rusija, Vokietija.

Likviduojant šios avarijos pasekmes, dalyvavo visos šalys, nes reikėjo kuo greičiau stabdyti radiacijos „stulpą“. Šauktiniai armijos kariai ir karininkai turėjo eiti į ugnį, kad sustabdytų radiacijos plitimą. 600 000 armijos karių ir karininkų dieną naktį gynė visą šalį nuo ekologinės katastrofos. Armijos sutelktumo, jėgos, drąsos dėka buvo sustabdytas ugnies radiacijos „stulpas“. Visa Europa buvo apsaugota nuo pražūtingų pasekmių, tačiau armijos kariai ir šauktiniai smarkiai nukentėjo – žuvo 20 000 karių.

Iš Panevėžio miesto ir rajono dalyvavo 400 karių ir šauktinių. Šiandien daugelio jų jau nebėra su mumis, dalis serga sunkiomis onkologinėmis ligomis. Deja, medikai sunkiai skiria neįgalumo grupę. Dėl to šią siaubingą avariją padėję likviduoti žmonės

ne gauna jokių išmokų, be to, tyrimai mokami, reabilitacijos jokios. Brangūs onkologiniai vaistai nekompensuojami: *Pomi-T* mėnesiui kainuoja 100 eurų, *Lidonium* – irgi tiek pat. Panevėžyje černobyliciams nėra visuomeninio transporto lengvatos, nors Vilniuje ji yra.

Mieste būtina įamžinti žuvusių černobylicų atminimą paminklu. Černobylio avarijos likviduotojams reikėtų padaryti nemokamą kraujo tyrimą, taip pat suteikti medicininę reabilitaciją, skirti nemokamas patalpas susirinkimams ir dokumentams bei medicininei kartoteikai. Visose šalyse skiriama parama. Antai net Rusijos Federacija skyrė Lietuvai lėšų aukščiau minėtoms išlaidoms. Lietuvos Respublika privalo aprūpinti Lietuvos judėjimo „Černobylis“ Panevėžio miesto ir rajono komitetą, o Panevėžio miesto ir rajono savivaldybės privalo suteikti nemokamas patalpas, kompiuterinę įrangą, telefoninį ir internetinį ryšį.

Panevėžio miesto savivaldybėje yra 150 m² nenaudojamų patalpų, o Panevėžio rajono savivaldybė turi 210 m² nenaudojamų patalpų. Nepaisant to, ir Panevėžio miesto, ir Panevėžio rajono savivaldybė siūlo mokamas patalpas.

2018 metais abi minėtos savivaldybės neskyrė judėjimui „Černobylis“ nė vieno euro nei laikraščiui, nei internetui, nei telefonui.

Visiems Černobylio avarijos likviduotojams, kaip žinome, numatyta kompensacija po mirties. Mes gi reikalaujame, kad ši kompensacija Černobylio avarijos likviduotojams būtų atiduota dar gyviems esant.

**LJČ Panevėžio komiteto
A. Rožėnas ir pavaduotojas
V. Astrovas**

Memas iš susitikimo su Saudo Arabijos princu G-20 samito metu.

Černobylietis

Redaktorius – Kęstutis KAZLAUSKAS

Redakcijos adresas: Gegužės g. 5, Prienai, LT-59127

Telefonas +370 670 14033, tel./faksas: +370 684 94470

El.paštas – chernobyl.prienai@gmail.com

Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su laiškų autorių nuomone.

SL 181 / ISSN 1648-9128
Rinko ir maketavo
Vlį „Nemuno šilas“.
Spausdino UAB „Ignalinos
spaustuvė“, Laisvės g. 71,
LT-30122, Ignalina
Tiražas 500 egz.